

20. december 2023
Sagsnr. 22/01599, 22/02529 og
22/02530
Klagenr. 1031663, 1032292 og
1032272
JRJ/SUSOE

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

OPHÆVELSE OG HJEMVISNING i sag om miljøgodkendelse til etablering af et svinebrug i Vejen Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter husdyrbruglovens § 16 a, stk. 2, jf. § 76, stk. 1.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Vejen Kommunes afgørelse af 10. januar 2022 om miljøgodkendelse til etablering af et svinebrug på Kaptajnsvej 6, 6670 Holsted, og hjemviser sagen til fornyet behandling.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. husdyrbruglovens § 90.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

Toldboden 2
8800 Viborg

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 520 af 1. maj 2019 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 18. januar 2022 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af en matrikular nabo til husdyrbruget (klager 1). Afgørelsen er endvidere den 7. februar påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af en gruppe omboende i én samlet klage (klager 2) og af Danmarks Naturfredningsforening (klager 3).

Klager 1 har anført, at miljøgodkendelsen bør indeholde beregninger af transporter til og fra anlægget, idet anlægget bliver måske det største af sin art i Danmark, og da det derfor må forventes, at transporterne vil medføre store udfordringer. Dette særligt henset til, at den nuværende adgangsvej i forvejen er i særdeles dårlig stand.

Klager 2 og 3 har navnlig anført, at

- det ansøgte anlæg er industrilignende og ikke erhvervsmæssigt nødvendigt, og byggeriet vil være i strid med udpegninger i kommuneplanen,
- der vil ske tilstandsændringer af de omkringliggende naturområder som følge af den meget høje ammoniakdeposition, det ansøgte projekt vil medføre,
- der ikke er redegjort tilstrækkeligt for tilstedeværelsen af bilag IV-arter i området samt projektets påvirkning heraf,
- den miljøtekniske redegørelse er mangelfuld, ligesom den ikke er udarbejdet af kvalificerede og kompetente eksperter, og
- projektet vil medføre lugt- og støjgener for de omkringboende.

Klagepunkterne fra klager 2 og klager 3 er nærmere uddybet i afsnit 2.2.

2. Sagens oplysninger

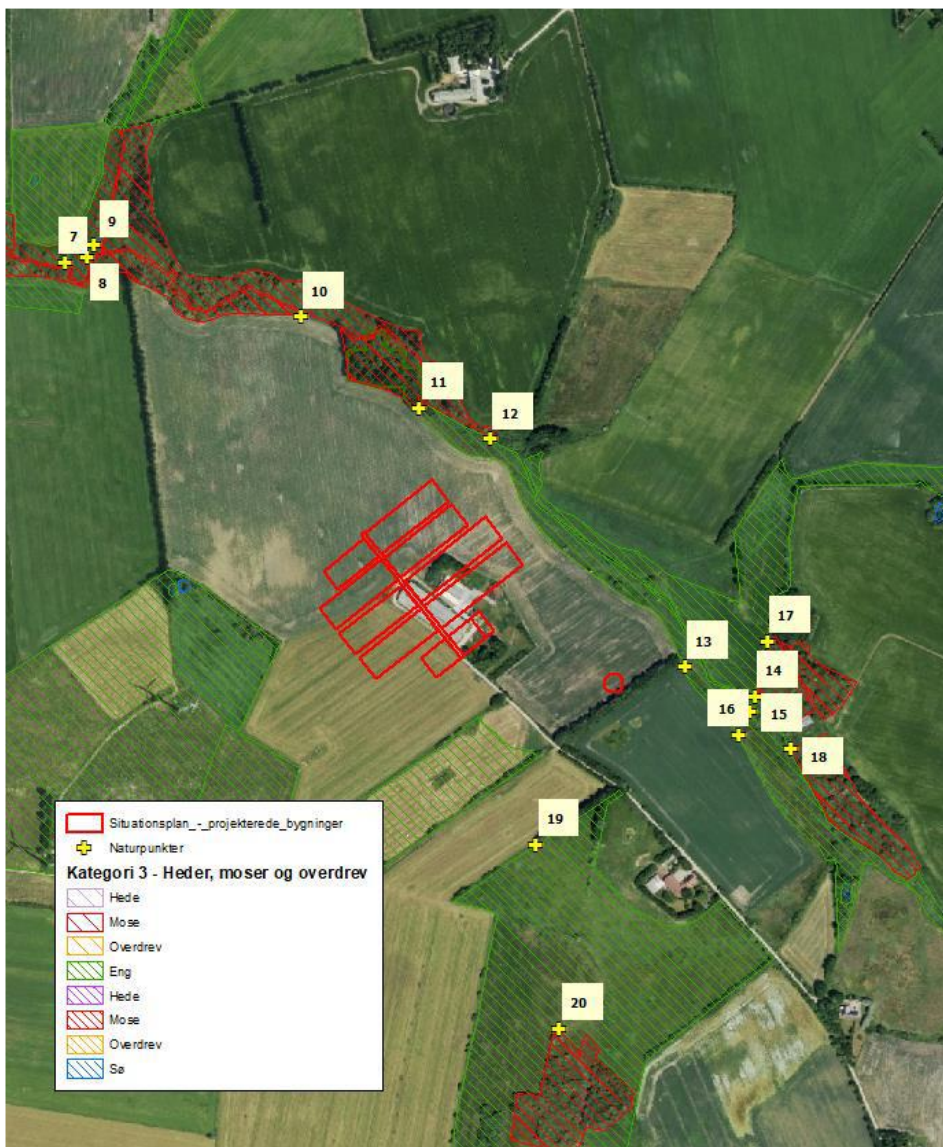
2.1 Den påklagede afgørelse

Vejen Kommune har den 10. januar 2022 med hjemmel i husdyrbruglovens § 16 a, stk. 2, meddelt miljøgodkendelse til etablering af et svinebrug på Kaptajnsvej 6, 6670 Holsted.

Det fremgår af miljøgodkendelsen, at der tidligere har været et kvægbrug på ejendommen, som ophørte pr. 5. marts 2015. Det ansøgte projekt indebærer, at eksisterende bygninger på ejendommen rives ned og fjernes, hvorefter der etableres en moderne soproduktion med tilhørende mand-skabs- og lagerfaciliteter. Det samlede bygningsareal for det ansøgte projekt bliver 36.769 m², hvoraf 24.521 m² vil være produktionsareal. Herudover opføres en gyllebeholder med teltoverdækning på 2.200 m³ med et overfladeareal på 484 m². Gyllebeholderen opføres ca. 170 m fra den øvrige bebyggelse og i umiddelbar tilknytning hertil etableres en afhentningsplads på 40 m² til døde dyr.

Husdyrbruget vil med det ansøgte have flere end 750 stipladser til søer, hvorfor der er tale om et IE-husdyrbrug.

Af miljøgodkendelsen fremgår det, at der i det elektroniske ansøgnings-system husdyrgodkendelse.dk er foretaget en beregning af ammoniakdepositionen fra husdyrbruget med det ansøgte projekt til udvalgte punkter i den omkringliggende natur. Miljøgodkendelsen indeholder følgende oversigtskort over husdyrbruget og de nærliggende naturområder samt de anvendte beregningspunkter:

Beregningerne viser bl.a., at et moseområde nord for ejendommen vil modtage en mer- og totaldeposition på 10,1 kg N pr. ha pr. år i naturpunkt 11.

Det fremgår af miljøgodkendelsen, at Vejen Kommune har besigtiget dette moseområde i 2018. Kommune har herom i miljøgodkendelsen bemærket følgende (miljøgodkendelsens side 59):

”Moseområderne nord for ejendommen (naturpunkterne 10, 11 og 12) er beliggende langs Sekær Bæk og Gettrup Bæk (nordvestlig del). Begge moser er under tilgroning med pilekrat. De lysåbne dele er domineret af højstaude-/rørsump med rørgræs, stor nælde, burrester og almindelig mjøddurt. Der findes rester af oprindelig kærvegetation med spredte topstar, eng-kabbeleje, næb-star m.fl. Artsindekset ligger for de to moser i klasse IV (ringe tilstand). Da moserne er domineret af pilekrat og højstaude-/rørsump med kvælstofelskende arterne, stilles der ingen krav til merdepositionen.

Det vurderes, at der ikke vil ske tilstandsændringer på de omtalte naturtyper, og Vejen Kommune vurderer, at der ikke er behov for at stille skærpede vilkår for at begrænse ammoniakdepositionen på naturtyperne, ud over de ammoniakreducerende tiltag ansøgningen er indsendt med.”

2.2 *Klagens indhold*

2.2.1 *Klager 2*

Klager 2 har anført, at det ansøgte byggeri er industrilignende og ikke erhvervsmæssigt nødvendigt, og at byggeriet vil være i strid med kommuneplanen og kræve en kommuneplanændring, hvis det skal gennemføres. Klager henviser i den forbindelse til, at området er udpeget som uforstyrret landskab og derfor som udgangspunkt skal friholdes for byggeri og anlæg. Det er desuden udpeget som potentielt økologisk forbindelsesområde og opførelsen af anlægget vil efter klagers opfattelse forringe spredningsmulighederne for arterne i området. Klager påpeger i øvrigt, at der ikke tidligere har været svin, men kvæg på ejendommen, og at ansøger ikke er bosat på ejendommen.

Klager har desuden anført, at der i området findes meget beskyttet natur, herunder en fredsskov mod øst og nord, en mose mod vest og nord samt mange enge, hvor naturtilstanden ikke må forringes. Hertil kommer, at vandløb i området afvander til andre vandløb, der længere mod vest løber ud i Natura 2000-område nr. 90, Sneum å og Holsted å. Klager er ikke enig med Vejen Kommune i, at der ikke vil ske tilstandsændringer af de omkringliggende naturområder som følge af den meget høje ammoniakdeposition fra husdyrbruget. Klager påpeger i øvrigt, at der i ét af områderne findes en beskyttet orkidéart, maj-gøgeurt, og at kommunen er forpligtet til at redegøre nærmere for, hvilke bilag IV-arter, der findes i områderne, og om projektet vil kunne påvirke arternes levesteder, raste- og yngleområder.

Herudover har klager anført, at etableringen af husdyrbruget vil medføre lugtgener for et stort antal omboende. Klager påpeger i den forbindelse, at de nærmeste omboende på Sekærvej 13 og 15 ikke er medtaget i OML-beregningen. Klager er i øvrigt bekymret for lugtgener og smitterisiko i forhold til de nærmeste omboende, såfremt gyllen skal leveres til biogas-anlæg med tankvogne, og klager mener, at gyllebeholderen bør placeres længst muligt væk fra naboer i stedet for den ansøgte placering.

Klager har endvidere anført, at et så stort husdyrbrug, som det ansøgte, uundgåeligt vil få væsentlige virkninger for natur, miljø og mennesker, og at der mangler at blive foretaget en vurdering af projektet efter reglerne i miljøvurderingsloven. Hertil kommer, at den miljøtekniske redegørelse, der er udarbejdet, er mangelfuld og ikke uafhængig, idet hverken ansøger eller Vejen Kommune har anvendt kvalificerede og kompetente eksperter med miljømæssige eller sundhedsfaglig baggrund til at vurdere det ansøgte virkninger på klima, miljø eller befolkningen og menneskers sundhed. Det er klagers opfattelse, at der er rigelig dokumentation for, at det er forbundet med en betydelig forøget sundhedsrisiko at opholde sig i nærheden af store husdyrbrug.

Yderligere har klager anført, at det årlige antal transporter ikke er angivet i miljøgodkendelsen, og at trafikbelastningen, herunder for klimaet, ikke er vurderet. Hertil kommer, at kornlageret ikke er angivet i ansøgningsmaterialet og dermed heller ikke er indgået i høringsmaterialet. De omkringboende har dermed ikke kunnet forholde sig hertil i forhold til eksempelvis støjgener.

Endvidere har klager anført, at der ikke i ansøgningen er redegjort for opbevaring af gylle, og at kommunen derfor ikke har foretaget en fyldestgørende vurdering af, hvorvidt der på husdyrbruget er tilstrækkelig opbevaringskapacitet. Kommunen har dermed ifølge klager ikke sikret, at der er en høj grad af sandsynlighed for, at den meddelte miljøgodkendelse reelt kan udnyttes i overensstemmelse med godkendelsens vilkår og gældende lovgivning, herunder i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Endeligt har klager anført en række betragtninger om, at der mangler en afklaring af, hvordan vaskevand og regnvand håndteres, herunder om der afledes til recipient eller sker nedsivning, og at Vejen Kommunes beslutning om både at tillade etablering af en stor solcellepark i området og at godkende et stort husdyrbrug, som medfører en markant klimabelastning, ikke hænger sammen.

2.2.2 Klager 3

Klager 3 har anført, at det ansøgte projekt vil medføre, at en række nye bygninger opføres meget tæt på henholdsvis kategori 3- og § 3-beskyttet natur, herunder den særlige naturmosaik af moser og engområder, der følger Sekær Bæk, og at projektet vil medføre en forringelse af naturtilstanden i flere af disse naturområder. Klager henviser i den forbindelse til, at 10 ud af 14 naturpunkter, hvortil der er beregnet ammoniakdeposition, vil modtage en merdeposition på langt over 1,0 kg N pr. ha pr. år. Klager påpeger i øvrigt, at der mangler depositionsregninger til to engområder beliggende henholdsvis 90 m syd for husdyrbruget og 90 m vest for husdyrbruget. Hertil kommer, at det ifølge klager ikke fremgår tydeligt af afgørelsen, hvordan kommunen har beregnet baggrundsbelastningen i området, herunder om det er beregnet som et gennemsnit over de

seneste tre år forud fra kommunens afgørelse i overensstemmelse med nævnets praksis. Det er klagers opfattelse, at den fastlagte baggrundsbelastning i sig selv medfører en overskridelse af den laveste tålegrænse for både enge og moser.

Endvidere har klager anført, at det af miljøgodkendelsen fremgår, at Vejen Kommune i juni måned 2021 har foretaget en besigtigelse af de nærtliggende naturområder, men klager savner dokumentationen herfor, idet materialet ikke kan findes på eksempelvis Naturdata.dk. Klager påpeger i den forbindelse, at tidligere besigtigelser fra henholdsvis 2017 og 2018 vidner om en anden naturtilstand og andre artsfund, end kommunen har fundet ved besigtigelsen foretaget i juni 2021, hvilket kommunen burde have inddraget i vurderingen af, hvorvidt naturområderne påvirkes af den ansøgte udvidelse.

Klager har desuden anført, at det ansøgte bør betragtes som en nyetable-ring, og at Vejen Kommune derfor burde have forholdt sig til, hvorvidt udvidelsen er erhvervsmæssig nødvendig. Det er klagers opfattelse, at byggeriet, med dets størrelse på mere end 3,5 ha, ikke er erhvervsmæssigt nødvendigt og at anlægget vil blive meget synligt i landskabet. Klager påpeger i øvrigt, at 0-alternativet ikke ses at være beskrevet i miljøgodkendelsen.

Endeligt har klager anført, at placeringen af en ny gyllebeholder 170 m øst for de nye staldanlæg er uhensigtsmæssig, og at der efter klagers opfattelse ikke er en tilstrækkelig begrundelse for en placering uden tilknytning til den øvrige bygningsmasse.

2.3 Vejen Kommunes bemærkninger til klagerne

Vejen Kommune har den 3. marts 2022 til klagerne bl.a. bemærket for så vidt angår naturpunkt 11, at mosen senest er besøgt den 11. juli 2018 og er beskrevet som pilekrat og lysåbne partier med enten ren rørgræs eller nælde/burre-snerre/mjødurt. Derudover små partier med gyngende bund, dynd-padderok og enkelte top-star tuer. Mosens naturklasse er beregnet til klasse III og artsindekset til klasse IV. Idet der ikke er registreret kvælstoffølsomme arter eller plantesamfund, er det kommunens vurdering, at merdepositionen på 10,1 kg N pr. ha pr. år ikke vil medføre en tilstandsændring.

2.4 Nye oplysninger under sagens behandling

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har den 10. februar 2023 anmodet Vejen Kommune om at foretage en nærmere vurdering af naturtyperne i de nærtliggende kategori 3-naturområder, herunder undertyperne, med henblik på at kunne fastlægge konkrete tålegrænseintervaller herfor, særligt for så vidt angår moserne nord for ejendommen (beregningsspunkt 11 og 12), samt for engområdet lokaliseret i kort afstand nordøst for ejendommen. I forhold til engområdet har nævnet endvidere anmodet kommunen om at vurdere, om ammoniakdepositionen fra husdyrbruget med det an-

søgte projekt vil kunne påvirke naturtilstanden heri, idet kommunen ikke har beregnet depositionen hertil.

Vejen Kommune har den 22. februar 2023 som svar herpå indledningsvist oplyst, at baggrundsbelastningen i området er 15,8 kg N pr. ha pr. år beregnet for perioden 2018-2020. I forhold til naturpunkt 11 og 12 har kommunen dernæst oplyst, at der er beregnet en merdeposition på henholdsvis 10,1 kg N pr. ha pr. år og 10,5 kg N pr. ha pr. år. Mosen er senest besigtiget den 11. juli 2018. Naturtilstanden er beregnet til klasse III og med et artsindeks i klasse IV. Mosen er beskrevet som pilekrat og lys-åbne partier med enten ren rørgræs eller nælde, burre-snerre, mjørdurt, og små partier med gyngende bund, dynd-padderok og enkelte top-star tuer. Det er kommunens vurdering, at der ikke vil ske en tilstandsændring af mosen, idet der ikke er tale om kvælstoffølsomme plantesamfund. Af den grund har kommunen ikke fastsat en tålegrænse herfor.

I forhold til engområdet nordøst for ejendommen har Vejen Kommune oplyst, at engen senest er besigtiget den 1. juni 2017. Grundet engens størrelse blev udvalgte punkter besigtiget igen den 7. juni 2021. Hovedparten af engen (naturpunkter 13, 14 og 16) består ifølge kommunen af højstaudesamfund med dominans af rørgræs, stor nælde, vild kørvel, ager-tidsel, lodden dueurt, almindelig mjørdurt, grå-pil, lyse-siv m.fl. Det er kommunens vurdering, at disse arter og plantesamfund ikke er kvælstoffølsomme, hvorfor der ikke er fastsat en konkret tålegrænse herfor. Ved naturpunkt 15 findes et fattigkær med arter som kragefod, næb-star, grå star, almindelig star, almindelig mjørdurt, krybende baldrian, dynd-padderok, almindelig syre, sump-kællingetand og kær-ranunkel. Området vil med det ansøgte projekt modtage en samlet belastning på 18,2 kg N pr. ha pr. år. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at der ikke vil ske en tilstandsændring heraf.

3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over.

Det følger endvidere af § 11, stk. 2, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse til de væsentligste forhold.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i denne klagesag alene fundet anledning til at behandle projektets ammoniakpåvirkning af den omkringliggende natur (afsnit 3.2.2).

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ikke taget stilling til sagens øvrige klagepunkter, jf. herved § 11 i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Nævnet har dog fundet anledning til at anføre en række forhold, som Vejen Kommune vil skulle tage i betragtning i forbindelse med en fornyet

behandling af sagen, se nærmere i afsnit **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.3.**

3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

3.2.1 Indledende bemærkninger

Det ansøgte er omfattet af godkendelsespligt efter husdyrbruglovens § 16 a, stk. 2, idet produktionsarealet er på mere end 100 m² og har flere end 750 stipladser til søer.

Ifølge husdyrbruglovens § 27 skal en godkendelse efter husdyrbruglovens § 16 a indeholde vilkår om husdyrbrugets indretning og drift, herunder om den kontrol, som den, der er ansvarlig for husdyrbruget, skal foretage for egen regning, samt opførelse af bebyggelse m.v., medmindre andet følger af regler fastsat i medfør af lovens § 34 a. Hvis husdyrbruget har en ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år, skal kommunalbestyrelsen fastsætte vilkår, som sikrer reduktion af ammoniakemissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT).

De nærmere regler om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug er fastsat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.⁴

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 39, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen ved afgørelse om godkendelse efter § 16 a i husdyrbrugloven vurdere, om den ansøgte etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbruget kan indebære en væsentlig virkning på miljøet.

Ved vurderingen af en ansøgning om godkendelse af et IE-husdyrbrug skal kommunalbestyrelsen desuden sikre sig, at husdyrbruget indrettes og drives i overensstemmelse med husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 40, nr. 1-6.

Kommunalbestyrelsen skal på grundlag af sin vurdering efter §§ 39 og 40 fastsætte de vilkår efter husdyrbruglovens § 27, stk. 1, der sikrer, at husdyrbruget med det ansøgte ikke vil have væsentlig virkning på miljøet, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 41, stk. 1.

3.2.2 Ammoniakpåvirkning af den omkringliggende natur

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 39, stk. 1, nr. 2, skal kommunalbestyrelsen ved afgørelsen om godkendelse efter husdyrbruglovens § 16 a vurdere, om den ansøgte etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbruget kan indebære væsentlig virkning på miljøet, herunder i forhold til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet, i forhold til bl.a. natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbart over for næringsstofpåvirkning.

⁴ Bekendtgørelse nr. 443 af 26. april 2023 om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug.

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 24, stk. 1, jf. stk. 2, kan kommunalbestyrelsen ikke godkende etablering, udvidelse eller ændring af et husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 16 a, hvis husdyrbruget med det ansøgte kan indebære væsentlig virkning på miljøet, som ikke kan imødegås med vilkår. Virkningen anses i alle tilfælde for væsentlig, hvis beskyttelsesniveauet for bl.a. ammoniak, jf. §§ 25-30 og bilag 3, pkt. A, ikke kan overholdes.

I husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 2, nr. 3, er fastsat følgende definition af kategori 3-natur:

”3) Kategori 3-natur: De ammoniakfølsomme naturtyper, der ikke er omfattet af kategori 1-natur eller kategori 2-natur, og som er beliggende uden for Natura 2000-områder, i form af

- a) heder, der er omfattet af § 3 i lov om naturbeskyttelse,
- b) moser, der er omfattet af § 3 i lov om naturbeskyttelse,
- c) overdrev, der er omfattet af § 3 i lov om naturbeskyttelse, og
- d) ammoniakfølsomme skove, hvorved forstås arealer, der er større end 0,5 ha og mere end 20 m brede, og som er bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer, og
  - i) hvor der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,
  - ii) hvor skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, f.eks. tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller
  - iii) hvor der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen »Arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af § 25 i lov om skove«, og hvor arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi. Listen er tilgængelig på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.”

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 29 fastsætter følgende krav til ammoniakdepositionen for kategori 3-natur:

”§ 29. Ved godkendelse og tilladelse til etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbrug vurderer kommunalbestyrelsen, jf. § 36, stk. 2-5, om

der skal stilles krav til den maksimale merdeposition af ammoniak fra husdyrbruget til kategori 3-natur. Kravet kan dog ikke være under 1,0 kg N pr. ha pr. år.”

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens beskyttelsesniveau for ammoniak ikke omfatter bl.a. søer og enge, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Reglerne i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen om ammoniakbeskyttelsesniveauet for kategori 3-natur må dog efter nævnets opfattelse forstås og administreres i lyset af reglerne i naturbeskyttelseslovens § 3 og § 65, stk. 3, og den hertil knyttede praksis. Det må således antages, at det ikke har været hensigten med ammoniakbeskyttelsesniveauet for kategori 3-natur at give kommunerne adgang til at godkende ansøgninger efter husdyrbrugloven om projekter, hvis realisering vil medføre ændringer i tilstanden af naturtyper, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, og dermed forudsætter dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3, jf. § 3.

Det følger af Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis i sager efter husdyrbrugloven, at der i forhold til natur, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, som udgangspunkt ikke vil være tale om en tilstandsændring – eller en væsentlig påvirkning på miljøet – såfremt den samlede ammoniakpåvirkning (beregnet som summen af totaldepositionen (inklusive merdepositionen) og baggrundsbelastningen) af naturområdet efter godkendelse af det ansøgte ligger inden for eller under et konkret fastsat tålegrænseinterval, inden for det generelle tålegrænseinterval for den pågældende naturtype. Derimod vil der som udgangspunkt være tale om en tilstandsændring – og dermed en væsentlig virkning på miljøet – såfremt den samlede ammoniakpåvirkning af naturområdet med det ansøgte projekt overskrider den øvre tålegrænse i det konkret fastsatte tålegrænseinterval.

Ved vurderingen af, om etablering eller udvidelse af et husdyrbrug kan medføre ændringer i tilstanden af naturtyper, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, må der dog efter nævnets opfattelse tages udgangspunkt i, om det ansøgte vil indebære en merdeposition på mindre end 1 kg N pr. ha pr. år til naturområdet, idet dette beskyttelsesniveau som altovervejende hovedregel må antages at være tilstrækkeligt til at undgå væsentlige miljøpåvirkninger med ammoniak af ammoniakfølsomme naturtyper omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og dermed undgå en tilstandsændring af området.⁵

---

⁵ Jf. Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 25. maj 2022 i sagsnr. 20/13491, samt afsnit 5.3.1.3.1.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L114 af 12. januar 2017 til lov om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, lov om miljøbeskyttelse, lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og forskellige andre love, og afsnit 3.1.2.6 i de

Det fremgår af den påklagede miljøgodkendelse, at der i det elektroniske ansøgningssystem husdyrgodkendelse.dk er foretaget beregninger af ammoniakdepositionen fra husdyrbruget med det ansøgte projekt til udvalgte punkter i den omkringliggende natur, herunder bl.a. et nærtliggende moseområde, som er kategori 3-natur, beliggende langs Sekær Bæk umiddelbart nord for ejendommen. Dette moseområde vil ifølge beregningen modtage en mer- og totaldeposition på 10,1 kg N pr. ha pr. år i naturpunkt 11.

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer, at Vejen Kommune hverken i miljøgodkendelsen eller i forbindelse med sagens behandling ved nævnet har fastlagt, hvilken mosetype/hvilke mosetyper, området indeholdende naturpunkt 11 består af. Kommunen har heller ikke fundet det relevant at fastlægge et konkret tålegrænseinterval for området, idet kommunen i miljøgodkendelsen har vurderet, på baggrund af en besigtigelse af området foretaget i 2018, at der ikke er tale om et kvælstoffølsomt plantesamfund, hvorfor ammoniakdepositionen fra husdyrbruget med det ansøgte projekt ikke vil medføre tilstandsændringer heraf.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker hertil, at moser generelt har et tålegrænseinterval på 5-30 kg N pr. ha pr. år, og at dette generelle tålegrænseinterval er nærmere præciseret og afhænger af, om mosen kan karakteriseres som enten højmoser, hvor det generelle tålegrænseinterval er 5-10 kg N pr. ha pr. år, hængesæk/tørvelavn timer, hvor det generelle tålegrænseinterval er 10-15 kg N pr. ha pr. år, fattigkær og hedemoser, hvor det generelle tålegrænseinterval er 10-20 kg N pr. ha pr. år, eller kalkrige moser, væld og rigkær, hvor det generelle tålegrænseinterval er 15-30 kg N pr. ha pr. år.⁶

Miljø- og Fødevareklagenævnet har efterprøvet den standardiserede beregning af ammoniakdepositionen til mosen og nævnet er enig med Vejen Kommune i valget af beregningspunkt samt ruheden for naturpunktet. Nævnet er imidlertid ikke enig med kommunen i fastsættelsen af ruheden for oplandet mellem husdyrbruget og naturpunktet. Det er således nævnets vurdering, på baggrund af en gennemgang af luftfotos, at ruheden for oplandet i stedet skal fastsættes til skov for staldanlæg 5, 6, 7 og 8, samt fastsættes til ringe vegetation for staldanlæg 1, 2, 3 og 4.⁷ Nævnet har på den baggrund genberegnet merdepositionen til naturpunkt 11, og genbe-

---

almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L12 af 6. oktober 2010 til lov om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

⁶ Opdatering af empirisk baserede tålegrænser, Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi af 6. september 2018, samt Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbåret kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug, Miljøministeriet, Skov og Naturstyrelsen, 2003.

⁷ Ruhedskoder for oplands- og naturtyper fremgår af Pixi-bog – oplands og naturtypeeksempler, Fyns Amt, 18. december 2006.

regningen viser, at mer- og totaldepositionen herefter vil være 9,8 kg N pr. ha pr. år.

Det fremgår af Vejen Kommunes uddybende bemærkninger i forbindelse med sagens behandling ved nævnet, at baggrundsbelastningen i området, hvori husdyrbruget ønskes etableret, er 15,8 kg N pr. ha pr. år beregnet som et gennemsnit for perioden 2018-2020, hvilket Miljø- og Fødevarerklagenævnet er enig med kommunen i. Den samlede ammoniakpåvirkning (beregnet som summen af totaldepositionen (inklusive merdepositionen) og baggrundsbelastningen) af naturområdet i naturpunkt 11 vil dermed være 25,6 kg N pr. ha pr. år ved den ansøgte drift, og vil således overskride den øvre tålegrænse i det generelle tålegrænseinterval for flere af mosetyperne.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker i den forbindelse, at naturpunkt 11 er afsat i den sydøstligste del af en ca. 0,6 ha stor mose, som ligger med en mindsteafstand på ca. 90 m nord for det nærmeste staldanlæg af det ansøgte projekt.

På baggrund af opslag i Danmarks Miljøportal, Arealinfo, kan Miljø- og Fødevarerklagenævnet konstatere, at moseområdet ved Vejen Kommunes besigtigelse i juli 2018 blev betegnet som beskyttet mose og kær i form af fugtigt krat.⁸ Mosen blev overordnet beskrevet som gammelt pilekrat med skov-kogleaks og med rester af overdrevsvegetation i randen. Endvidere fremgår, at der ikke sker græsning/høslæt, at der er relativt begrænsede påvirkninger af mosen fra landbrugsdrift, at der ikke sker afvanding, hvorfor fugtighedsvegetationen er intakt og veludviklet, at vedplanters kroner dækker 50-100 % af mosen, og at ensartede bestande af høje næringskrævende stauder forekommer spredt. Eutrofiering er angivet som truslen mod mosens naturtilstand. I en dokumentationscirkel blev registreret planterne almindelig mjødukt, smalbladet mangeløv, agerpadderok, eng-nellikerod, stor nælde, angelik, almindelig rapgræs, dunbirk, bredbladet mangeløv, hunde-hvene, gul iris, eng-kabbeleje, dyndpadderok, grå-pil og skov-kogleaks – hvor de to sidstnævnte dominerer mosens vegetation. Derudover blev registreret hyldebladet baldrian, bølget bunke, kær-dueurt, kær-galtetand, sump-kællingetand, rørgræs, smalbladet høgeurt, vand-skræppe, burre-snerre, kær-snerre, næb-star, kærtidse og blåhat. Af de i alt 28 registrerede arter er 19 stjernearter og 5 problemarter. Arealets naturtilstand blev estimeret til moderat.⁹ Mosens

---

⁸ <https://naturereport.miljoportal.dk/819032>.

⁹ Naturtilstanden kan være I (høj), II (god), III (moderat), IV (ringe) og V (dårlig), jf. referenceskalaen i Faglig rapport fra DMU nr. 736 fra 2009 om naturtilstand på terrestriske naturarealer – besigtigelser af § 3-arealer. Se endvidere:

<https://novana.au.dk/naturtyper/kortlaegning/naturtilstand>

vegetation omfattede således en del stjernearter, hvoraf én er kvælstoffølsom (hunde-hvene) og flere har lav Ellenberg-N værdi.¹⁰

Miljø- og Fødevareklagenævnet er herefter ikke enig med Vejen Kommune i, at det på baggrund af de foreliggende oplysninger i sagen kan lægges til grund, at merdepositionen fra husdyrbruget med det ansøgte projekt ikke vil medføre en tilstandsændring af moseområdet, og dermed ikke vil medføre en væsentlig virkning på miljøet. Det er således efter nævnets opfattelse ikke muligt at vurdere, hvorvidt beskyttelsesniveauet for ammoniak kan overholdes, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 29, jf. § 24, uden en konkret vurdering af, hvilken mosetype eller -typer der findes i det pågældende område og det konkrete tålegrænseinterval herfor. Kommunens afgørelse er dermed behæftet med en så væsentlig retlig mangel, at nævnet ophæver kommunens afgørelse af 10. februar 2022, og hjemviser sagen til fornyet behandling.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at Vejen Kommune i forbindelse med den fornyede behandling af sagen skal foretage en konkret vurdering af, hvilke mosetyper, der er tale om, og herefter fastsætte et konkret tålegrænseinterval inden for det relevante generelle tålegrænseinterval. Kommunen skal i den forbindelse tage stilling til, dels om mosetyper er den samme for hele området, eller om der er tale om forskellige mosetyper, dels om der i mosen forekommer både mere næringsrige og -fattige delarealer samt om naturtilstanden for hele området er den samme, eller om der for dele af området kan være tale om en bedre eller dårligere naturtilstand.

Endeligt bemærker Miljø- og Fødevareklagenævnet, at Vejen Kommune i forbindelse med den fornyede behandling af sagen skal foretage en tilsvarende grundig undersøgelse af engområdet nordøst og øst for husdyrbruget og fastsætte et konkret tålegrænseinterval herfor. Kommunen skal på den baggrund vurdere, hvorvidt ammoniakdepositionen fra husdyrbruget med det ansøgte projekt vil medføre en tilstandsændring af området og dermed en væsentlig virkning på miljøet.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets øvrige bemærkninger

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer, at miljøgodkendelsens vilkår ikke i tilstrækkelig grad fastholder beregningsforudsætningerne for den anvendte OML-beregning. Vejen Kommune skal derfor i forbindelse med den fornyede behandling af sagen sikre, at der fastsættes tilstrækkelige vilkår, herunder om den indre diameter på afkastene, afkasthøjden bereg-

---

¹⁰ Ellenbergs næringsindikator er et udtryk for vegetationens tilpasning til mængden af tilgængelige næringsstoffer på voksestedet, jf. "Zeigerwerte von Pflanzen in Mitteleuropa", Heinz Ellenberg m.fl., 2. udgave, 1992. Se endvidere:

<https://novana.au.dk/naturtyper/kontrolovervaagning/indikatorer/indikatorvaerdier/naeringsindikator>

net fra jordoverfladen, samt afkastenes placering. Afkastenes placering kan eventuelt illustreres ved en figur.

Herudover konstaterer Miljø- og Fødevareklagenævnet, at der ved den ansøgte placering af gyllebeholderen tidligere har været en åben grøft, som har ledt til Sekær Bæk. Nævnet er usikker på, om der fortsat er vandløb eller dræn på denne position. Vejen Kommune skal derfor i forbindelse med den fornyede behandling af sagen sikre, at der ikke inden for 15 m fra den ansøgte gyllebeholder forekommer vandløb, herunder dræn.

3.4 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales de indbetalte klagegebyrer, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

3.5 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Vejen Kommunes afgørelse af 10. februar 2022 om miljøgodkendelse til etablering af et svinebrug på Kaptajnsvej 6, 6670 Holsted, og hjemviser sagen til fornyet behandling.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales.

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Vejen Kommune (Teknik og Miljø, sagsnr. 21/10085) samt for klagerne og disses eventuelle repræsentant via klageportalen. Afgørelsen sendes desuden til eventuelle andre parter i klagesagen.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på mfkn.naevneneshus.dk. Personoplysninger vil blive anonymiseret.

Miljø- og Fødevareklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Ann Toft Kristensen
Stedfortrædende formand